

ZOBACZ W INTERNECIE
www.petroklezja.pl
www.wieczorchwaly.pl

RACHUNEK SUMIENIA
DLA STUDENTÓW
ks. Józef Marszałek sdb

WSTĘP	3
PRZYKAZANIE PIERWSZE	4
PRZYKAZANIE DRUGIE	5
PRZYKAZANIE TRZECIE	7
PRZYKAZANIE CZWARTE	8
PRZYKAZANIE PIĄTE	10
PRZYKAZANIE SZÓSTE I DZIEWIĄTE	13
PRZYKAZANIE SIÓDME I DZIESIĄTE	14
PRZYKAZANIE ÓSME	15
BIBLIOGRAFIA	17

WSTĘP

Myśl opracowania tego Rachunku Sumienia zrodziła się z inicjatywy młodzieży. Jego istotną treść młodzież przedyskutowała i zaakceptowała na wspólnych spotkaniach oratorskich.

Rachunek Sumienia jest adresowany do młodzieży jako pomoc we właściwym odprawianiu Sakramentu Pojednania. Może służyć dorosłym, asystentom, animatorom, katechetom, wychowawcom młodzieży. Nie jest przeznaczony dla dzieci.

Przyjmuje jako kryterium oceny moralnej 10 Przykazań Bożych, streszczających się w troistym Przykazaniu Miłości, dopełnionych Nauką Chrystusa i Kościoła. W zakresie każdego Przykazania podane są: 1) Forma katechizmowa Przykazania; 2) Jego tekst biblijny według Biblii Tysiąclecia, Wydanie Trzecie Poprawione; 3) Istota Przykazania. Następnie są wymienione nakazy i zakazy wynikające z danego Przykazania.

W każdym Przykazaniu grupowanie wymagań dokonuje się według potrzeby. Głównym założeniem było podanie możliwie najbardziej kompletne ważniejszych zaleceń poszczególnych Przykazań, ujęcie konkretne, zrozumiałym językiem, w każdym punkcie jedno. Nakazy zostały wymienione w zakresie poszczególnych punktów, od mniej wzniosłych do najbardziej doskonałych. Nakazy od lżejszych do najbardziej ciężkich. W wielu punktach da się zauważyć odstępstwo od tych założeń, spowodowane złożonością treści.

Celem Rachunku sumienia jest nie tylko uświadomienie sobie wykroczeń i oczyszczenie się z nich w Spowiedzi, raczej bardziej o wytyczenie zadań wychowawczych dla prowadzących pracę autoedukacyjną i pragnących dążyć do pełni życia chrześcijańskiego.

Młodzież i inne osoby biorące udział przy opracowaniu i redakcji tekstu zasługują na wdzięczność. Co też niniejszym czynię: dziękuję.

Ks. Józef Marszałek

PRZYKAZANIE PIERWSZE:

Forma katechizmowa: *Nie będziesz miał bogów cudzych przede mną.*

Tekst biblijny: *Wj 20:2-6: Ja jestem Pan, twój Bóg, który cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli. Nie będziesz miał cudzych bogów obok Mnie! Nie będziesz czynił żadnej rzeźby ani żadnego obrazu tego, co jest na niebie wysoko, ani tego, co jest na ziemi nisko, ani tego, co jest w wodach pod ziemią! Nie będziesz oddawał im pokłonu i nie będziesz im służył, ponieważ Ja Pan, twój Bóg, jestem Bogiem zazdrosnym, który karze występki ojców na synach do trzeciego i czwartego pokolenia względem tych, którzy Mnie nienawidzą. Okazuję zaś łaskę aż do tysięcznego pokolenia tym, którzy Mnie miłują i przestrzegają moich przykazań.*

Istota Przykazania:

Nakazuje czcić prawdziwego Boga.

Zakazuje oddawać cześć fałszywym Bogom

Przykazanie pierwsze NAKAZUJE: 1) Poznawać Boga.

- Wykorzystywać każdą okazję do poznawania Boga (*Mdr 13, 1: Głupi (...) z natury są wszyscy ludzie, którzy nie poznali Boga: z dóbr widzialnych nie zdołali poznać tego, który jest, patrząc na dzieła nie poznali Twórcy*).
- Uświadamiać sobie, że ani ludzka wyobraźnia, ani żadne dzieło ludzkie, nie jest w stanie przedstawić pełnego obrazu Boga.
- Słuchać z uwagą Słowa Bożego (homilie, kazania rekolekcyjne, nauki misyjne, ...).
- Brać systematycznie i z zaangażowaniem udział w spotkaniach katechetycznych.
- Wczytywać się pilnie w Słowo Boże zawarte w Piśmie Św. (Św. Hieronim: *Nieznajomość Pisma św. jest nieznajomością Chrystusa*).
- Czytać literaturę religijną (książki, czasopisma, Dokumenty Kościoła, ...).
- Szukać okazji do poznawania Boga (*Iz 55, 6: Szukajcie Pana, gdy się pozwala znaleźć*).

- Pomagać innym w poznawaniu Boga słowem i przykładem (apostolstwo, świadectwo).
- Poruszać afirmatywnie i poważnie tematy religijne wśród innych osób.

Przykazanie pierwsze NAKAZUJE: 2) Wierzyć w Boga.

- Akceptować istnienie Boga (*Hbr 11, 6: Bez wiary nie można podbać się Bogu*).
- Troszczyć się o żywą wiarę (*Jk 2, 26: Tak jak ciało bez ducha jest martwe, tak też jest martwa wiara bez uczynków*).
- Wyjaśniać pojawiające się wątpliwości.
- Rozwijać w sobie wiarę.
- Myśleć o Bogu.
- Szukać kontaktu z Bogiem.
- Poświęcać czas wyłącznie dla Boga.
- Modlić się z wiarą, wytrwale i stale (rano i wieczór, przed i po posiłkach, przed i po zajęciach,...) (*1 Tes 5, 17: Nieustannie się módlcie!*).
- Modlić się nie tylko: „Jak trwoga, to do Boga”.
- Modlić się rzeczywiście, tzn. tak, aby przez modlitwę stawać się szlachetniejszym.
- Dziękować Bogu za wszystko.
- Wstępować na modlitwę przechodząc obok kościoła.
- Wykorzystywać rocznice religijne do pogłębienia więzi z Bogiem (chrzest, I Komunia, Bierzmowanie, Rocznica ślubu, rocznica śmierci najbliższych,...).
- Brać udział w przeżyciach religijnych (Nabożeństwa Majowe, do Serca Pana Jezusa, Różańcowe, Drogi Krzyżowej, ...).
- Zachowywać się godnie w miejscach świętych.
- Przyjmować Sakramenty Pojednania i Komunii Św. jak po raz pierwszy.
- Wypełniać po Spowiedzi naznaczoną pokutę, zadość uczynienie, postanowienia poprawy.
- Akceptować Słowo Boże (Pismo Ś. Nauka Kościoła, Tradycja chrześcijańska).

- Uznawać w Chrystusie objawioną Pełnię: *W nim zamieszkała cała Pełnia. (Kol 1,19).*
- Widzieć i respektować obraz Boga w człowieku.
- Bronić wiary wobec innych: słowami i postawą.

Przykazanie pierwsze NAKAZUJE: 3) Kochać Boga.

- Czynić wszystko z miłości dla Boga (*Mk 12, 30: Będziesz miłował Pana, Boga swego, całym swoim sercem, całą swoją duszą, całym swoim umysłem i całą swoją mocą*).
- Wypełniać Przykazania Boże.
- Szukać rozwiązania swoich problemów i trudności w mądrości Pisma Św.
- Żyć Słowem Bożym.
- Poznawać i rozróżniać wartości.
- Zachowywać pionową hierarchię wartości.
- Stawić Boga wśród wartości na pierwszym miejscu.
- Dawać prymat wartościom duchowym przed materialnymi.
- Oceniać siebie właściwie w świetle Wartości Najwyższej.
- Rozpoznawać swoje powołanie.
- Iść za głosem swojego powołania.
- Żyć w świadomości: „Bóg mnie widzi”, w Bogu jesteśmy, żyjemy, poruszamy się i działamy (Por. *Dz 17, 28*).
- Słuchać więcej Boga niż ludzi (Por. *Dz 4, 19: Czy słuszne jest w oczach Bożych, bardziej słuchać was niż Boga*).
- Uzgadniać s Bogiem wszystkie swoje decyzje.
- Uznawać, że życie bez Boga nie ma sensu.
- Realizować konsekwentnie w życiu ideał świętości (*Mt 5, 48: Bądźcie (...) wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski*).

Przykazanie pierwsze zakazuje: 1) Być połowicznym wobec Boga.

- Żyć w grzechu i nie szukać okazji do Spowiedzi (*Syr. 4, 26: Nie wstyź się wyznać swych grzechów i nie zmagaj się z prądem rzeki*).
- Prowadzić życie religijne płytkie i formalne.

- Wierzyć w zabobony, wróżby, horoskopy, sny, nieudokumentowane przepowiednie.
- Pokładać istotną nadzieję w wartościach przemijających (pieniądze, kariera, siła ciała, wpływ silnych indywidualności,...).
- Ulegać propagandzie deprawującej, ateistycznej.
- Osłabiać wiarę przez czytanie publikacji głoszących przekonania niezgodne z Nauką Chrystusa (*Syr 19, 22: Nie jest mądrością znajomość złego*).
- Tworzyć sobie pojęcie Boga według propagandy przeciwnej Bogu.
- Tworzyć sobie pojęcie Boga według własnej wygody, na własny obraz.
- Zniekształcać prawdę objawioną w Piśmie Św.
- Opierać się natchnieniom Bożym.
- Wstydzić swojej wiary.
- Grzeszyć z nastawieniem: „To nic złego” (*Syr 5,2: Nie mów: Zgrzeszyłem i cóż mi się stało?*).
- Grzeszyć z nastawieniem: „Bóg mi przebaczy” (*Syr 5, 5: Nie bądź tak pewny darowania ci win, byś miał dodawać grzech do grzechu*).

Przykazanie pierwsze zakazuje: 2) Być w opozycji do Boga.

- Odchodzić od Boga i praktyk religijnych z powodu błędów duchowieństwa.
- Należać do organizacji, stowarzyszeń opartych na ideologii wypaczonej, ateistycznej, przestępczej (sekty, grupy, służby, bandy,...)
- Odstępować od religii katolickiej.
- Zdradzać powołanie.
- Zapierać się Boga (*Mt 10, 33: Kto się mnie zaprze przed ludźmi, tego zaprę się i ja przed moim Ojcem*).
- Zajmować w dyskusji stanowisko przeciwne moralności, religii i Bogu (*Iz 5, 20: Biada tym, którzy zło nazywają dobrem, a dobro złem, którzy zamieniają ciemność na światło, a światło na ciemność*).
- Propagować poglądy przeciwne Ewangelii (rozwoły, środki antykoncepcyjne, aborcja, eutanazja, rozwiązłość erotyczna, perwersje,...).
- Zwalczać Boga.

- Obwiniać i nienawidzić Boga.
- Doprowadzać do grzechu (sugestią, słowem, przemocą, ... zgorzenie).
- Odwodzić innych od wiary (anty-apostolstwo, anty-świadectwo).

Przykazanie pierwsze zakazuje: 3) Być obojętnym wobec Boga.

- Nie interesować się Bogiem.
- Żyć dniem dzisiejszym.
- Nie brać pod uwagę powołania (*Mt 22, 14: Wielu jest powołanych, lecz mało wybranych*).
- Poddawać smutkowi, depresji, rozpacz (Flp 4, 4: *Radujcie się zawsze w Panu; jeszcze raz powtarzam: radujcie się !*).

PRZYKAZANIE DRUGIE:

Forma katechizmowa: *Nie będziesz brał imienia Pana, Boga twego na daremno.*

Tekst biblijny: *Wj 20,7: Nie będziesz wzywał imienia Pana, Boga twego, do czczych rzeczy, gdyż Pan nie pozostawi bezkarnie tego, który wzywa Jego imienia do czczych rzeczy.*

Istota Przykazania:

Nakazuje czcić imię Boga.

Zakazuje znieważać Imię Boga

Przykazanie drugie NAKAZUJE: 1) Czcić Imię Boga w myślach.

- Dbać o zewnętrzne znaki wiary w mieszkaniu.
- Nosić symbole religijne jako znak wiary (krzyży, medalik, różaniec, ...).
- Znać zwyczaje religijne i je kultywować (wieczera wigilijna, gromniczna, posypanie głów popiołem, święcenie pokarmów, ...).
- Szanować dobre imię własne – reputacja (*1 Kor 3, 16: Czyż nie wiecie, żeście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was?*).

- Uznawać głęboko prawdę: ja służę Bogu, a nie Bóg jest do mojej dyspozycji.
- Myśleć o Bogu jako o najwyższej świętości (*Iz 6, 3: Święty, Święty, Święty jest Pan Zastępów. Cała ziemia pełna jest jego chwały*).
- Rozpocząć w Imię Boże każda ważniejsza czynność dnia.

Przykazanie drugie NAKAZUJE: 2) Czcić Imię Boże w słowach.

- Chwalić Imię Boże w pozdrowieniach („Szczęść Boże”, „Z Bogiem”, „Pochwalony Jezus Chrystus” itp.) (*Ps 51, 17: Otwórz moje wargi, Panie, a usta moje będą głosić twoją chwałę*).
- Dotrzymywać postanowień i przyrzeczeń złożonych Bogu (Chrzest, Bierzmowanie, Ślub Małżeński, postanowienia rekolekcyjne, postanowienia podjęte przy Spowiedzi, ...).
- Dotrzymywać przysięg złożonych na Boga lub rzeczy święte.
- Dotrzymywać ślubów (*Koh 5, 3: Jeśliś złożył ślub jakiś Bogu, nie zwlekaj z jego spełnieniem*).
- Mówić dobrze o zmarłych (wrócili już do Boga).

Przykazanie drugie NAKAZUJE: 3) Czcić Imię Boże czynem.

- Czynić z głębokim przeżyciem gesty religijne (znak krzyża, przyklęknięcie, ukłony, uderzanie się w piersi).
- Świętować imieniny jako pamiątkę Chrztu Św. (Msza Św., Komunia, Sakrament Pojednania).
- Przynosić życiem zaszczyt imieniu chrześcijanina manifestując jego godność.

Przykazanie drugie zakazuje: 1) Znieważać Imię Boże w myślach.

- Nosić symbole religijne jako ozdobę, maskotkę, fetysz, talizman, amulet.
- Buntować się wewnętrznie przeciw Bogu.

- Modlić się o rzeczy złe lub zaspokojenie swoich pożądlivości (*Jk 4, 3: Modlicie się, ale nie otrzymujecie, bo się źle modlicie, starając się jedynie o zaspokojenie swych żądz*).
- Uważać Boga za coś pospolitego.
- Myśleć, że Boga można zniewolić określonymi praktykami (magia).
- Sadzić, że Bóg jest ujmowany w słowa.

Przykazanie drugie zakazuje: 2) Znieważać Imię Boga w słowach.

- Używać wulgarnych słów.
- Wymawiać Imię Boże jako „przerywnik” językowy.
- Wypowiadać bez szacunku Imię Boga, Chrystusa. Matki Bożej, Świętych.
- Opowiadać kawały religijne.
- Trywializować sprawy religijne.
- Wypowiadać Imię Boże w żartach.
- Zniekształcać pozdrowienie chrześcijańskie (np. Pochwalony..., zamiast całe).
- Przytaczać Pismo Święte na poparcie własnych poglądów, by udowodnić swoją wyższość, by poniżyć w dyskusji rozmówcę.
- Przywoływać Boga na światka w błahych sprawach.
- Przysięgać lekkomyślnie na Boga.
- Potwierdzać przysięgą kłamstwo.
- Zobowiązać się przysięgą do wykonania złego czynu.
- Straszyć kogoś Bogiem lub karami Bożymi.
- Ośmieszać Boga, religię, Kościół przez szyderstwo.
- Wypowiadać imię Boże w gniewie.
- Ogłaszać własną wolę jako wolę Boga („teokracja”).
- Przyzywać Boga do nieszczęścia bliźniego (błuznierstwo).
- Oskarżać Boga o własne nieszczęścia (błuznierstwo).

Przykazanie drugie zakazuje: 3) Znieważać Imię Boga czynem.

- Obchodzić grzesznie dzień imienin.

- Używać Pisma Św. dla żartów.
- Używać Pisma Św. dla obrony własnych błędów (błędna akomodacja).
- Brać udział w praktykach „wywoływania duchów” lub im podobnych seansach magicznych.
- Wymagać pod przysięgą bezwzględnego posłuszeństwa.
- Załatwiać swoje sprawy pod szyldem religijnym (np. „idę do Kościoła”..., a nie idę)
- Przyjmować Sakramenty niegodnie (świętokradztwo).

PRZYKAZANIE TRZECIE:

Forma katechizmowa: *Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.*

Tekst biblijny: *Wj 20, 8–11: Pamiętaj o dniu szabatu, aby go uświęcić. Sześć dni będziesz pracować i wykonywać wszystkie twe zajęcia. Dzień zaś siódmy jest szabatem ku czci Pana, Boga twego. Nie możesz przeto w dniu tym wykonywać żadnej pracy ani ty sam, ani syn twój, ani twoja córka, ani twój niewolnik, ani twoja niewolnica, ani twoje bydło, ani cudzoziemiec, który mieszka pośród twych bram. W sześciu dniach bowiem uczynił Pan niebo, ziemię, morze oraz wszystko, co jest w nich, w siódmym zaś dniu odpoczął. Dlatego pobłogosławił Pan dzień szabatu i uznał go za święty.*

Istota Przykazania:

Nakazuje jeden dzień w tygodniu poświęcić dla uczczenia Boga i na wypoczynek.
Zakazuje zatracać się w pracy.

Przykazanie trzecie NAKAZUJE: 1) Świętować w dzień święty.

- Być na Mszy Św. (KPK, kan. 1247: *W niedzielę oraz w inne dni świąteczne nakazane, wierni są zobowiązani uczestniczyć we Mszy Św.*).
- Przychodzić punktualnie.
- Zajmować miejsce blisko ołtarza.
- Przeżywać Mszę Świętą z wiarą.

- Brać udział we Mszy Św. po uprzednim pojednaniu z bliźnimi.
- Brać czynny udział we Mszy Św. (śpiewy, recytacje, odpowiedzi, postawy).
- Składać w czasie Mszy Św. dar materialny.
- Przystępować w czasie Mszy Św. do Komunii Św.
- Łączyć przeżycie Mszy Św. z życiem.
- Poświęcać więcej czasu na modlitwę.
- Pogłębiać wiarę przez czytanie Pisma Św. i lektury religijnej.
- Pogłębiać więź z Bogiem.
- Zarezerwować czas w rodzinie na rozmowy o problemach religijnych.
- Przeżyć dzień święty tak, aby różnił się od dnia powszedniego.
- Poświęcać dzień dla Boga.
- Zachowywać święta kościelne nakazane.

Przykazanie trzecie NAKAZUJE: 2) Wypoczywać w dniu świątecznym.

- Zaprzestać codziennych zajęć.
- Poświęcać czas na rozrywkę.
- Wypoczywać tak, aby zregenerować siły.
- Skupić się na nowo na wartościach najistotniejszych (Bóg, spełnienie osobowe, kultywowanie życia duchowego).
- Przemysleć pracę całego tygodnia.
- Pogłębiać więź rodzinną wspólnie spędzając czas.
- Wykonać najpilniejsze telefony, by odpowiedzieć czekającym na wiadomość.
- Napisać listy długo oczekiwane przez bliźnich.
- Odwiedzić krewnych, chorych więźniów.
- Spełniać uczynki bezinteresownej służby dla bliźnich.

Przykazanie trzecie NAKAZUJE: 3) Pracować w tygodniu.

- Pracować solidnie. (2 *Tes* 3,10: *Kto nie chce pracować, niech też nie je*).
- Wykonywać prace dobrze, użytecznie, trwale, estetycznie, dokładnie.
- Pracować systematycznie.

- Pracować w sposób przemyślany i uporządkowany.
- Pracować twórczo.
- Wykorzystywać pracę jako środek doskonalenia siebie.
- Wykonywać pracę na chwałę Bożą (*1 Kor 10,31: Czy jecie, czy pijecie, czy cokolwiek innego czynicie, wszystko na chwałę Bożą czyńcie*).
- Dzielić się pracą z innymi (wspólnota pracy).
- Spełniać pracę jako wyraz woli Bożej (*Flp 2, 13: Bóg jest w nas sprawca i chcenia, i działania zgodnie z [jego] wolą*).

Przykazanie trzecie zakazuje: 1) Lekceważyć dzień święty.

- Wychodzić przed zakończeniem Mszy Św.
- Zachowywać się bezmyślnie w czasie Mszy Św.
- Zajmować się w czasie Liturgii Eucharystycznej czym innym (czytanie gazety, żucie gumy, poprawianie makijażu, rozmowy, śmiechy, drzemanie,...).
- Spełniać w tym dniu prace niekonieczne (sprzątanie spizarni, studiowanie, pranie z tygodnia,...).
- Pracować w dniu świątecznym zarobkowo.
- Motywować pracę w niedzielę bezinteresowną służbą bliźniemu.
- Zmuszać innych do pracy w święto.
- Wymawiać się świętowaniem od bezinteresownej pomocy bliźniemu.

Przykazanie trzecie zakazuje: 2) Wypaczać sens wypoczynku.

- Utożsamiać wypoczynek z lenistwem, próżnowaniem nudą.
- Przeznaczać cały dzień święty dla siebie (łowienie ryb, wycieczka, gry komputerowe, koledzy, ...).
- Korzystać z niewłaściwych form wypoczynku (hazard w oparach dymu, libacje, zabawy nocne, ...).
- Narzucać innym własny styl wypoczynku.

Przykazanie trzecie zakazuje: 3) Błędnie pojmować pracę.

- Wykręcać się od pracy i obowiązków.
- Być bezrobotnym.

- „Robić” pieniądze bez pracy.
- Pasożytować na pracy innych.
- Traktować pracę jako wyłącznie sposób na zarobienie pieniędzy.
- Pracować i uczyć się bez wytchnienia (pracoholizm).

PRZYKAZANIE CZWARTE:

Forma katechizmowa: *Czczij ojca i matkę swoją.*

Tekst biblijny: *Wj 20, 12: Czczij ojca twego i matkę twoją, abyś długo żył na ziemi, którą Pan, Bóg twój, da tobie.*

Istota Przykazania:

Nakazuje szanować rodziców i tych, którzy mają udział w ich funkcji i godności.

Zakazuje lekceważyć autorytety.

Przykazanie czwarte NAKAZUJE: 1) Czcić rodziców: a) Zadania dzieci.

- Odnosić się do rodziców według zasad dobrego wychowania (*Syr 3, 3n: Kto czci ojca, zyskuje odpuszczenie grzechów, a kto szanuje matkę, jakby skarby gromadził*).
- Dotrzymywać rodzicom słowa.
- Pamiętać o uroczystościach rodziców.
- Być wdzięcznym rodzicom.
- Spełniać chętnie polecenia rodziców.
- Pomagać rodzicom.
- Myśleć dobrze o rodzicach.
- Doceniać pracę rodziców.
- Wnikać w problemy rodziców.
- Przyjmować dobre rady i upomnienia od rodziców.
- Darzyć rodziców zaufaniem.
- Darzyć rodziców uczuciami pozytywnymi.
- Przynosić rodzicom radość i zaszczyt swoim postępowaniem.
- utrzymywać kontakt z rodzicami będąc z dala od domu.

- Przewycięzać konflikty między rodzicami.
- Modlić się za rodziców żywych lub umarłych.

Przykazanie czwarte NAKAZUJE: 1) Czcic rodziców: b)

Zadania rodziców.

- Przygotowywać się do roli rodziców.
- Stwarzać w rodzinie odpowiedni klimat wychowania (miłość, pokój, poczucie bezpieczeństwa, cierpliwość, kulturę zachowania, ...).
- Okazywać dzieciom czułość i miłość od chwili poczęcia.
- Poświęcać czas rodzinie.
- Troszczyć się świadomie i gorliwie o wychowanie dzieci.
- Wychowywać dzieci przykładem życia.
- Zachować jedność myśli, celu, wymagań i sposobów wychowania.
- Uczyć dzieci właściwej selekcji odbieranych treści (literatura, mas media, internet, rozmowy, ...).
- Wprowadzać dzieci w głębokie życie religijne.
- Odprawić wspólnie praktyki religijne.
- Dążyć wspólnie do Boga.
- Interesować się środowiskiem koleżeńskim, w jakim dzieci przebywają.
- modlić się za swoje dzieci.

Przykazanie czwarte NAKAZUJE: 2) Szanować krewnych.

- Szanować rodzeństwo.
- Przewycięzać kulturalnie konflikty między rodzeństwem.
- Otaczać szczególną troską starych, wysłużonych i niedołączonych członków rodziny.
- utrzymywać więź z krewnymi.
- Utrzymywać więź z krewnymi współmałżonka.
- Interesować się potrzebami krewnych.
- rozwiązywać z miłością wszelkie problemy wśród krewnych.

Przykazanie czwarte NAKAZUJE: 3) Poważać autorytety.

- Szanować wychowawców.
- Szanować nauczycieli.

- Szanować przełożonych.
- Szanować starszych.
- Szanować przedstawicieli władzy.
- Modlić się za rządzących.
- Modlić się za Ojczyznę.
- Kultywować wszelkie oznaki patriotyzmu.
- Modlić się za poległych w obronie Ojczyzny.
- Poznawać historię i kulturę Ojczyzny.
- Poznawać kulturę narodową.
- Znać i szanować swoich chrzestnych.
- Szanować kapłanów (nie sądzić, nie zniesławić, dążyć do relacji harmonijnych, wspierać w trudach służby).
- Zwracać się do kapłanów w problemach moralnych i religijnych.
- Mówić o Kościele „my”, a nie „oni”.
- Angażować się w życie swojej parafii.
- Modlić się za Kościół.
- Modlić się za Papieża, Biskupów i Kapłanów.
- Modlić się o jedność Kościoła.
- Kultywować jedność w Kościele Domowym i Lokalnym.
- Modlić się o powołania do służby Bożej w Kościele.
- Interesować się sprawami współczesnego Kościoła.
- Przeżywać głęboko okresy Roku Liturgicznego (Adwent, Boże Narodzenie, Wielki post, ...).
- Zachowywać posty nakazane przez Kościół (*Mt 6, 16: Aby nie ludziom pokazać, że pościsz, ale Ojcu twemu, który jest w ukryciu*).
- Powstrzymać się od zabaw w czasie zakazanym.
- Wprowadzać w czyn rozporządzenie Kościoła.
- Czcic świętych.
- Darzyć Matkę Bożą szczególnym nabożeństwem.

Przykazanie czwarte zakazuje: 1) Znieważać rodziców.

- Faworyzować jedno z rodziców.
- Wstydzic się rodziców.
- Wyłudzać pieniądze od rodziców.
- Oszukiwać rodziców.

- Buntować się przeciw rodzicom przed osiągnięciem samodzielności.
- Wyciskać łzy rodzicom.
- Uderzyć kogoś z rodziców.
- Uciekać z domu.

Przykazanie czwarte zakazuje: 2) Niszczyć ognisko rodzinne.

- Ograniczać troskę o rodzinę do spraw materialnych.
- Oddawać dzieci bez konieczności pod wpływ wychowawczy innych ludzi (żłobek, przedszkole, niania, babcia, dom dziecka, ...).
- Rozpieszczać swoje dzieci przez spełnianie wszystkich ich zachcianek.
- Faworyzować kogoś z dzieci.
- Ograniczać zdrowy rozwój dziecka przez stałe i drobiazgowo żądanie uległości.
- Karcić dzieci zbyt surowo za błahe przewinienia.
- Pobudzać dzieci do gniewu (*Ef 6, 4: Nie pobudzajcie do gniewu waszych dzieci, lecz wychowujcie je stosując karcenie i napominanie Pańskie*).
- Zaniedbywać religijne wychowanie dzieci.
- Gorszyć dzieci swoimi słowami, stylem życia.
- Narzucać dzieciom dorastającym zawód, studia, drogę życia, nie licząc się z ich zainteresowaniami.
- Podejmować decyzje rodzinne nie licząc się ze zdaniem innych członków rodziny.
- Trwonić dobra rodzinne.
- Opuszczać rodzinę.
- Ingerować w małżeństwo swojego dziecka.
- Poddawać własne małżeństwo i rodzinę wpływom rodziców.
- Usuwać rodziców ze swojego domu.
- Opuścić rodziców w starości. (*Syr 3, 16: Kto porzuca ojca swego, jest jak bluźnierca, a przeklęty przez Pana, kto pobudza do gniewu swą matkę*).

Przykazanie czwarte zakazuje: 3) Burzyć wspólnoty.

- Ograniczać swoją życzliwość tylko do rodziny i bliskich.
- Korzystać z praw państwowych niezgodnych z Prawem Bożym.

- Lekceważyć tradycje narodowe.
- Poddawać się głównym wadom narodowym (niewiara, pijaństwo, brakoróbstwo, rozwody, kradzieże, ...).
- Poddawać jałowej krytyce duchowieństwo, zakony, instytucje kościelne.
- Skąpić dóbr materialnych na cele Kościoła.
- Być obojętnym na sprawy Kościoła.

PRZYKAZANIE PIĄTE:

Forma katechizmowa: *Nie zabijaj.*

Tekst biblijny: *Wj 20, 13: Nie będziesz zabijał.*

Istota Przykazania:

Nakazuje przekazywać, zachować i rozwijać życie.

Zakazuje niszczyć życie.

Przykazanie piąte NAKAZUJE: 1) Strzec życia w bliźnim.

- Kochać bliźniego (*Mk 12, 31: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego*).
- Ratować życie bliźniego.
- Chronić życie w najwcześniejszych stadiach życia (przed narodzeniem).
- Otaczać troską kobiety w błogosławionym stanie.
- Wytwarzać klimat życzliwości i pomocy wobec rodzin wielodzietnych.
- Ratować zdrowie bliźniego.
- Odwiedzać chorych.
- Pielęgnować chorych (*Mt 25, 36: Byłem chory a odwiedziliście mnie*).
- Wspierać niedołężnych, wyczerpanych i słabych.
- Odwiedzać uwięzionych (*Mt 25, 36: Byłem w więzieniu a przyszliście do mnie*).
- Stawać w obronie bliźniego.
- Przestrzegać przepisów drogowych.
- Kontrolować i opanowywać swoje popędy (gniew, radość, strach, chciwość, popęd seksualny, zawiść, ...) (*Syr 6,2: Nie oddawaj siebie*

- na wolę swych żądz, abys jak bawól nie był (nimi) miotany. Liście zmarnujesz, owoce zniszczysz i pozostaniesz jak uschłe drzewo).*
- Zachować się w sposób opanowany w sytuacjach konfliktowych.
 - Przebaczając urazy (*Mt 6, 14: Jeśli (...) przebaczycie ludziom ich – przewinienia, i wam przebaczy Ojciec wasz niebieski.*
 - Wyciągać jako pierwszy rękę do zgody (*Ef 4, 26: Niech nad waszym gniewem nie zachodzi słońce.*)
 - Odnosić się do ludzi według zasad dobrego wychowania.
 - Dostrzegać potrzeby człowieka (*Mt 7,12: Wszystko (...), co byście chcieli, żeby wam ludzie czynili i wy im czyńcie.*)
 - Służyć bliźnim bezinteresownie (*Ga 5,13: Miłością ożywieni służcie sobie wzajemnie.*)
 - Zwracać uwagę w cztery oczy.
 - Dostrzegać dobre strony bliźniego.
 - Zachować dobre imię bliźniego.
 - Zachować kulturę dyskusji (*Syr 11,8: Nie odpowiadaj zanim nie wysłuchasz, a w środek mów nie wpadaj.*)
 - Być tolerancyjnym (*Tolerancja zła, jest złą tolerancją.*)
 - Stawić człowieka nad rzeczy.
 - Pocieszać smutnych.
 - Podnosić na duchu wątpiących.
 - Dawać człowiekowi swobodę optymalnego rozwoju, nie wtłaczając go w gotowe schematy.
 - Pomagać bliźniemu w rozwoju życia duchowego (*Ga 5, 25: Mając życie od Ducha, do Ducha się też stosujmy.*)
 - Modlić się za bliźnich.
 - Widzieć w bliźnim Chrystusa. (*Mt 25, 40: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, nieście uczynili.*)
 - Ukazywać ludziom wartość życia wiecznego.

Przykazanie piąte NAKAZUJE: 2) Rozwijać życie w sobie.

- Miłować siebie właściwie (nie egocentryzm, egoizm, indywidualizm, solipsyzm) (*Mk 12, 31: Będziesz miłował (...) siebie samego.*)
- Dbać o swoje zdrowie (uzębienie, noszenie czapki w mroźne dni, nie pić zimnego będąc spoconym, ...).

- Dbać o sprawność fizyczną (sport, turystyka, gimnastyka, ...).
- Dbać o higienę ciała.
- Dbać o wygląd zewnętrzny.
- Jeść bez grymaszenia (*Lk 10,8: Jedzcie, co wam podadzą.*)
- Zachowywać przepisy BHP.
- Zachowywać higienę psychiczną.
- Zachowywać optymizm i radość.
- Znosić cierpliwie krzywdy.
- Poznawać prawa rządzące życiem i zdrowiem ludzkim.
- Zastanawiać się nad swoim postępowaniem (*Syr 32,19: Nie czyń nic bez zastanowienia, a nie będziesz żałował swego czynu.*)
- Gospodarować umiejętnie swoim czasem.
- Planować rozsądnie swój rozwój.
- Notować sobie rzeczy cenne dla swojego rozwoju.
- Rozwijać optymalnie swoje talenty i zdolności.
- Pracować systematycznie nada samo–ureczywistnieniem swojej osobowości (*1 Tes 4, 3: Wolą Bożą jest wasze uświęcenie.*)
- Podnosić swoje kwalifikacje zawodowe.
- Dbać o rozwój życia duchowego.
- Przyjmować Ciało Pańskie jako zadatek życia wiecznego (*J 6, 54: Kto spożywa moje Ciało, i pije moja Krew, ma życie wieczne.*)

Przykazanie piąte NAKAZUJE: 3) Szanować wszelkie życie.

- Szanować środowisko naturalne EKO, jako środowisko życia.
- Szanować wszelkie istoty żywe w przyrodzie (rośliny, zwierzęta, ...)
- Być przygotowanym na śmierć (*Mt 25, 13: Czuwajcie (...), bo nie znacie dnia ani godziny.*)
- Myśleć o śmierci jako o początku nowego życia.
- Widzieć w Bogu źródło i Pana życia.
- Wierzyć w życie wieczne.

Przykazanie piąte zakazuje: 1) Zagrozić życiu: a) W bliźnich.

- Być obojętnym wobec człowieka.
- Bawić się cudzym kosztem.
- Załatwiać sprawy poza kolejnością.

- Pochwalać odwet, zemstę, przemoc, gwałt...
- Łatwo obrażać się.
- Żywić w sercu wrogie nastawienie (złe myśli, gniew, zazdrość, niechęć, nienawiść, mściwość, odwet, ...)
- Zamierzać przerywanie ciąży.
- Życzyć komuś śmierci.
- Klócić się.
- Przezywać, ubliżać, obrażać, znieważać bliźniego.
- Szantażować.
- Narażać bliźniego na niebezpieczeństwo utraty zdrowia lub życia (brawura, prowadzenie po alkoholu, złe warunki pracy, mieszkania, itp.).
- Wprowadzać kogoś w nałóg lub uzależnienie (palenie, alkohol, narkotyki, erotyzm, sieciologizm, ...).
- Bić człowieka.
- Zadawać cierpienie fizyczne.
- Wykańczać psychicznie, nerwowo (mobbing).
- Zadręczać moralnie.
- Niszczyć przyjaźń między ludźmi (np. przez intrygi).

Przykazanie piąte zakazuje: 1) Zagrozić życiu: a) W sobie.

- Pozwalać się obsługiwać bez konieczności (lenistwo, wygoda, kompleks wyższości).
- Nadmiernie dbać o ciało (moda, kosmetyki, przesadna i czasochłonna higiena) (*Syr 14, 17: Wszelkie ciało starzeje się jak ubranie, i to jest odwieczne prawo: Na pewno umrzesz!*).
- Nadużywanie jedzenia (obżarstwo, bulimia) (*Flp 3, 19: Ich bogiem – brzuch*).
- Dbać o „linię” ze szkoda dla zdrowia (anoreksja).
- Nosić strój szkodliwy dla zdrowia.
- Godzić się na zastój w swoim rozwoju.
- Trwonić czas.
- Przekraczać granice swoich możliwości (krótkość snu, skąpe posiłki, dążenia „na zabój”, ...).
- Uprawiać sport ze szkoda dla zdrowia.

- Ulegać nałogom.
- Palić papierosy.
- Nadużywać lekarstw.
- Nadużywać alkoholu.
- Używać narkotyków, dopalaczy, ...
- Zamierzać samobójstwo.
- Przebywać w złym towarzystwie.

Przykazanie piąte zakazuje: 1) Zagrozić życiu: a) W przyrodzie.

- Zanieczyszczać środowisko naturalne (woda – hydrofera, powietrze – atmosfera, gleba – litosfera, biosfera, antroposfera).
- Po biwakowaniu zostawić „kulturę”.
- Wyrzucać śmiecie poza miejscami nie przeznaczonymi do tego.
- Wycinać lekkomyślnie krzewy i drzewa.
- Nie oszczędzać papieru (niszczyć lasy).

Przykazanie piąte zakazuje: 2) Niszczyć życie : a) W bliźnim.

- Podchodzić do człowieka z pozycji egoizmu (*Flp 2, 4: Niech każdy ma na celu nie tylko swoje własne sprawy, lecz także i drugich*).
- Pogardzać człowiekiem ze względu na rasę, naród, religię, kolor skóry, pozycję społeczną, przekonania, pochodzenie społeczne, stan majątkowy, ...
- Wywyższać się na innych (*Flp 2, 3: W pokorze oceniając jedni drugich za wyżej stojących od siebie*).
- Zabijać inicjatywę.
- Zabijać nadzieję.
- Pomagać przy przerywaniu ciąży.
- Decydować o przerywaniu ciąży.
- Zabić dziecko nie narodzone.
- Zabić człowieka.
- Traktować człowieka jakby nie miał godności.

Przykazanie piąte zakazuje: 2) Niszczyć życie : b) W sobie.

- Zabijać w sobie dążenie do życia doskonalszego.
- Zamierać lub usiłować popełnić samobójstwo.
- Popełnić samobójstwo.

Przykazanie piąte zakazuje: 2) Niszczyć życie : c) W przyrodzie.

- Niszczyć przyrodę.
- Znęcać się nad zwierzętami.
- Zabijać bezmyślnie i okrutnie zwierzęta.

PRZYKAZANIE SZÓSTE I DZIEWIĄTE:

Forma katechizmowa: *Nie cudzołóż! Nie pożądaj żony bliźniego twego.*

Tekst biblijny: Wj 20, 14: *Nie będziesz cudzołożyl; Wj 20:17: Nie będziesz pożądał domu bliźniego twego. Nie będziesz pożądał żony bliźniego twego, ani jego niewolnika, ani jego niewolnicy, ani jego wołu, ani jego osła, ani żadnej rzeczy, która należy do bliźniego twego.*

Istota Przykazania:

- Nakazują trwałą i wyłączną więź małżeńską.
- Zakazują łamać zasady prawdziwej miłości.

Przykazania szóste i dziewiąte NAKAZUJĄ:

- Wychowywać się w pełnym szacunku do osoby płci odmiennej, a zwłaszcza do jej ciała.
- Dojrzywać do prawdziwej miłości.
- Zachowywać pozytywne nastawienie do odmiennej płci.
- Pogłębiać świadomość: ciało moje jest świątynią ducha Św., należy do Boga i zmartwychwstanie do chwały (*1 Kor 3, 16: Czyż nie wiecie, żeście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was?*).
- Zdobywać rzetelną znajomość życia seksualnego człowieka.
- Panować nad zmysłami w dziedzinie seksualnej.

- Panować nad popędem seksualnym.
- Panować nad wyobraźnią i pamięcią.
- Tworzyć w narzeczeństwie wszechstronna więź między sobą, zanim dojdzie w małżeństwie do jedności fizycznej.
- Zachować czystość narzeczeńską.
- Poczynać się do odpowiedzialności za budzenie uczuć w drugiej osobie.
- Być wiernym w przyjaźni.
- Poddać się gruntownym badaniom lekarskim przed zawarciem małżeństwa.
- Brać odpowiedzialność za osobę, z którą mnie łączy przyjaźń lub miłość.
- Rozmawiać kulturalnie na tematy seksualne.
- Zachować się w taki sposób, by nie budzić pożądania.
- Ubierać się tak, by nie podsycać pożądania.
- Mówić tak, by nie prowokować pożądania.
- Wyrażać szacunek do czystości i dziewictwa.
- Darzyć szacunkiem osoby żyjące w celibacie (*Mt 19, 12: Są i tacy bezzenni, którzy dla królestwa niebieskiego zostali bezzenni. Kto to może pojąć niech pojmuje*).
- Dochować wierności małżeńskiej.
- Współżyć w małżeństwie.
- Poznać etyczne metody kierowania płodnością.
- Współżyć w małżeństwie według wymogów Ewangelii.
- Szanować w małżeństwie czasową niemożliwość współżycia.
- Budować wszechstronną wspólnotę w małżeństwie (mieszkanie, rozmowy, syntonie, prace, dobra materialne, ...) (*Rdz 2, 24: Mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swoją żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem – K. Wojtyła: „communio personarum”*).
- Okazywać obopólnie na co dzień praktyczne wiele oznak miłości i czułości.
- Dążyć wszystkimi siłami do rozwiązywania pojawiających się kryzysów jedności małżeńskiej.

- Podnosić miłość małżeńską z poziomu zmysłowo–uczuciowego na poziom duchowy przez wspólne dążenie do Boga.
- Uświadamiać stopniowo swoje dzieci w dziedzinie seksualnej.
- Podejmować z dziećmi okolicznościowo dyskusje na tematy erotyczne (oglądanie filmu, teatru, czytanie książki, wydarzenia z życia, kolportaż, ...).

Przykazania szóste i dziewiąte zakazują:

- Zaniebyswać swoje obowiązki społeczne (wobec rodziny, przyjaciół, kolegów, Kościoła, samego siebie, ...) dla przyjemności przebywania z ukochaną osobą.
- Stwarzać sytuacje rozbudzające pożądanie.
- Narażać na niepokój sumienia ukochaną osobę przez zbyt poufne odnoszenie się do niej.
- Pożądać osobę płci odmiennej (*Mt 5, 27: Każdy, kto pożądliwie patrzy na kobietę, już się w swoim sercu dopuścił z nią cudzołóstwa*).
- Kłamliwie zapewniać o miłości.
- Prowokować lub namawiać do współżycia seksualnego nie w małżeństwie.
- Domagać się współżycia seksualnego w narzeczeństwie „jako dowodu” miłości.
- Roznamiętniać pocałunkami nie w małżeństwie.
- Prowadzić grę miłosną poza małżeństwem.
- Współżyć seksualnie poza małżeństwem (K. Wojtyła: *Dar ciała, jest darem osoby*).
- Traktować osobę jak przedmiot.
- Wulgaryzować przeżycia seksualne (język, opowiadania, dowcipy, gesty, rysunki, zachowania, ...).
- Opowiadać kawały seksualne.
- Uprawiać onanizm.
- Podglądać życie seksualne innych.
- Szukać towarzystwa, lektur, widowisk, filmów, zdjęć – podniecających erotycznie.
- Czytać pornografię.
- Oglądać pornografię.

- Rozpowszechniać pornografię.
- Wciągać w przeżycia seksualne osoby nieletnie.
- Uprawiać lub korzystać z prostytucji.
- Oddawać się perwersyjnym przeżyciom seksualnym.
- Podsycać uczucia do osoby związanej ślubem.
- Zawierać małżeństwo nie z miłości.
- Uzewnętrznić intymne uczucia w miejscach publicznych.
- Odchodzić uczuciowo do swojej żony lub męża. a zwracać się ku innej osobie.
- Wykluczać rodzicielstwo bez istotnych powodów.
- Ograniczać liczbę potomstwa do minimum (jedno) (*Obrzęd ślubu: Czy chcecie przyjąć i po katolicku wychować potomstwo...? Tak! – Nie potomka!*).
- Zwlekać z rodzeniem dzieci bez ważnych powodów.
- Dawać życie dzieciom, nie mogąc zapewnić im odpowiednich warunków rozwoju.
- Uważać przeżycia seksualne za jedyny i główny cel małżeństwa.
- Stosować środki antykoncepcyjne we współżyciu małżeńskim.
- Podejmować współżycie małżeńskie w stanie nietrzeźwym.
- Planować i dążyć do rozwodu.
- Rozwieść się (*Mt 19, 6: Co (...) Bóg złączył, niech człowiek nie rozdziela*).
- Wchodzić po rozwodzie w następny związek małżeński.

PRZYKAZANIE SIÓDME I DZIESIĄTE:

Forma katechizmowa: *Nie kradnij! Nie pożądaj rzeczy bliźniego swego.*

Tekst biblijny: *Wj 20, 15: Nie będziesz kradł. ; Wj 20:17: Nie będziesz pożądał domu bliźniego twego. Nie będziesz pożądał (...) jego niewolnika, ani jego niewolnicy, ani jego wołu, ani jego osła, ani żadnej rzeczy, która należy do bliźniego twego.*

Istota Przykazania:

Nakazują zachować sprawiedliwość w dziedzinie wartości materialnych.

Zakazują wywłaszczać człowieka z posiadania rzeczy materialnych.

Przykazania siódme i dziesiąte NAKAZUJĄ: 1) Zachować ubóstwo ducha.

- Zachować porządek w swoich rzeczach i mieszkaniu (*Syr 42, 21: (Bóg ustanowił w pięknym porządku wielkie dzieła swej mądrości).*)
- Szanować rzeczy własne.
- Pogodzić się ze stratą rzeczy materialnych.
- Przyjmować pogodnie brak rzeczy materialnych.
- Używać dóbr materialnych jako środków, nie czynić z nich celu.
- Przyjmować rzeczy z wdzięcznością.
- Dawać priorytet wartościom „być” przed „mieć”.
- Zachowywać właściwą motywację zdobywania i posiadania rzeczy materialnych.
- Poświęcać czas dla bliźnich.

Przykazania siódme i dziesiąte NAKAZUJĄ: 2) Zachowywać sprawiedliwość w dziedzinie materialnej.

- Wynagradzać sprawiedliwie za pracę.
- Wpłacać odpowiednie świadczenia społeczne.
- Wynagradzać po Spowiedzi krzywdy materialne.
- Oddawać w terminie rzeczy pożyczone.
- Szanować rzeczy pożyczone bardziej niż swoje.
- Pożyczać chętnie bliźniemu (*Mt 5, 42: Nie odwracaj się od tego, kto chce pożyczyć od ciebie).*
- Szukać właściciela i oddawać rzeczy znalezione.
- Szanować własność społeczną.
- Szanować owoce pracy innych.
- Rozliczać się z powierzonych dóbr materialnych.
- Być oszczędnym.
- Odwdzięczać się.
- Dawać bezinteresownie (*Mt 6, 3: Niech nie wie lewa twoja ręka, co czyni prawa).*)

Przykazania siódme i dziesiąte zakazują: 1) Być chciwym.

- Przywiązywać się zbyt do rzeczy materialnych.
- Wypominać rzeczy dane lub wyświadczone przysługi.
- Poniżać przy dawaniu.
- Zazdrościć posiadania materialnego.
- Być skąpym.
- Uprawiać hazard.
- Pożyczać z procentem.
- Ustalać wygórowane ceny.
- Dawać lub przyjmować łapówki.
- Ulegać przekupstwu lub przekupywać.
- Urządzać się materialnie cudzym kosztem.
- Ubierać się w cudze zasługi.

Przykazania siódme i dziesiąte zakazują: 2) Kraść.

- Marnować talenty swoje i innych.
- Zabierać komuś bezmyślnie czas.
- Trwonić swój czas na rozrywki kosztem obowiązków.
- Używać cudzych rzeczy bez pozwolenia.
- Nadużywać gościnności i dobroci.
- Jeździć bez biletu.
- Wyłudzać rzeczy materialne.
- Zabierać rodzicom pieniądze bez ich zgody.
- Wykorzystywać czas pracy lub środki służbowe dla celów prywatnych.
- Przywłaszczać sobie mienie społeczne.
- Oszukiwać przy transakcjach materialnych.
- Namawiać do kradzieży.
- Współdziałać w kradzieży.
- Nabywać rzeczy kradzione.
- Sprzedawać rzeczy kradzione.

PRZYKAZANIE ÓSME:

Forma katechizmowa: *Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.*

Tekst biblijny: Wj 20, 16: *Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu kłamstwa jako świadek.*

Istota Przykazania:

Nakazuje poznawać prawdę, mówić prawdę i żyć w prawdzie.
Zakazuje oskarżać fałszywie.

Przykazanie ósme NAKAZUJE: 1) Poznawać prawdę.

- Oceniać autentycznie siebie.
- Oceniać rzetelnie bliźnich.
- Poznawać rzetelnie rzeczywistość.
- Uczyć się myśleć logicznie.
- Dociekać prawdy (*J 8, 31: Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli*).
- Słuchać człowieka w rozmowie.
- Rozbudzać i kultywować zainteresowania.
- Poznawać każdego dnia coś nowego.

Przykazanie ósme NAKAZUJE: 2) Przekazywać prawdę.

- Mówić prawdę.
- Mówić całą prawdę.
- Spowiadać się szczerze.
- Mieć odwagę cywilną w obronie prawdy.
- Naprawiać krzywdy wyrządzone głosem nieprawdy.
- Zachować sekrety.
- Zachować tajemnicę.
- Dotrzymać słowa człowiekowi.
- Być wstrzeźliwym w słowach (*Mt 12, 36: Z każdego bezużytecznego słowa jakie, które wypowiedzą ludzie, zdadzą, zdadzą sprawę w dzień sądu*).
- Wypowiadać się po przemyśleniu.
- Bronić swoich słusznych poglądów.
- Rezygnować z poglądów nieprawdziwych.
- Uzasadniać sobie poczucie własnej wartości.
- Zachowywać się autentycznie (odstłaniać maskę).

– Prowadzić autentyczne życie religijne.

Przykazanie ósme zakazuje: 1) Ulegać zakłamaniu.

- Być naiwnym.
- Być wścibskim.
- Podśluchiwać.
- Zbyt łatwo usprawiedliwiać się.
- Zanudzać błahymi sprawami i gadulstwem.
- Podejmować decyzje bez przemyślenia.
- Oceniać rzeczywistość jednostronnie.
- Zaniedbywać naukę.
- Bezkrytycznie naśladować.
- Posądzać lub podejrzewać.
- Osądzać bliźniego (*Mt 7, 1: Nie sądzcie, abyście nie byli sadzeni*).
- Potępiać bliźniego (*Łk 6, 37: Nie potępiajcie, a nie będziecie potępieni*).
- Pozywać do sądu z błahych powodów.
- Stawać dla korzyści lub układów po stronie nieprawdy.

Przykazanie ósme zakazuje: 1) Oszukiwać.

- Przemilczać prawdę.
- Być gadatliwym.
- Tuszować rzeczywistość.
- Kłamać dla żartów.
- Kłamać dla fantazji.
- Kłamać ze strachu.
- Kłamać dla korzyści.
- „Ściągać” w szkole.
- Mówić o bliźnich źle.
- Mówić o bliźnich negatywnie z przesadą (plotki)
- Mówić o bliźnich nieprawdę negatywną (oszczerstwo).
- Być tendencyjnym.
- Pisać anonimy.
- Zdobywać fikcyjne zwolnienia lekarskie.
- Zwalać winę na innych.

- Donosić fałszywie.
- Zeznawać fałszywie.
- Fałszować dokumenty.
- Zmuszać kogoś do przyjęcia poglądów, sprzecznych z jego przekonaniem.

BIBLIOGRAFIA:

- Bortnowska H., *Próba 'Rewizji życia'*. „Znak” 1972, nr 216, s. 884–890.
- Bro B., *Znak przebaczenia*. Warszawa 1977, s. 140–148.
- Gründel J., *Rozważając dekalog*. Warszawa 1978.
- Häring B., *Grzech w wieku sekularyzacji*. Warszawa 1976.
- Häring B., *Moralność jest dla ludzi*. Warszawa 1978.
- Häring B., *Moralność jest dla ludzi*. Warszawa 1978.
- Jan Paweł II, Promulg., *Katechizm Kościoła Katolickiego*. Pallottinum, 1994, n. 2083–2557.
- Jan Paweł II, Promulg., *Kodeks Prawa Kanonicznego*. Pallottinum, 1984, k. 1247.
- Koperek S., red., *Służmy Bogu. Modlitewnik*. Kraków 1980, s. 120–147.
- Mokrzycki B., red., *Metanoieite*. Kraków 1977, s. 573–622.
- Rachunek sumienia chrześcijańskich małżonków. Powielacz.
- Rachunek sumienia człowieka dojrzałego. Powielacz.
- Rachunek sumienia opracowany przy współudziale Asystentów i Młodzieży w Oratorium. Bukowice 1979.
- Święcicki A., red., *Bóg, Dekalog, Błogosławieństwa, Modlitwa*. Kraków 1977, s. 87–132.
- Wielu Autorów, opr., *Droga do nieba. Modlitewnik dla katolików wszystkich stanów*. Wyd. Św. Krzyża, Opole 1971³², s. 172–181.
- Wielu Autorów, opr., *Mszał Rzymski*. Poznań 1965, s. 1371–1378.
- Wielu Autorów, opr., *Obrzędy pokuty dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Katowice 1981, s. 231–236.
- Wielu Autorów, opr., *Odnowiona liturgia małżeństwa. Pokuta chrześcijańska*. W-wa 1980, s. 109–238.

Wielu Autorów, opr., *Sakrament Pokuty. Teologia, liturgia, Pismo*. Św. Katowice 1980, s. 107–123.

Witek S., *Sakrament Pojednania. Podręcznik dla duszpasterzy*. Poznań – Warszawa 1979, s. 274–278.